

מנחות יד היא שיחתי

נושאים לשיחה ודיון
לקחת מדף הגמרא אל משעולי החיים

שיעורי "היא שיחתי" מיועדים ללומדי הדף היומי המבקשים להעשיר את הלימוד עם נושא מעניין לקחת הביתה".

הם כוללים נושאים לדיון, פלמוסים, חיזוקים, לקחים, קושיות, הקשרים לפרשת השבוע והמועדים, ועוד ועוד.

מטרת השיעורים לעורר שיח תורני גם לאחר שהלימוד הסתיים. בבית או בעבודה, עם האשה או הילדים, בשבתך בביתך ובבלתך בדרך.

הידעת | איך אכל הכהן הגדול כל כך הרבה לחם

אמנם פשטות לשון הגמרא - וכן היא שיטת רש"י ורוב הראשונים בהמשך המסכת - שאוכלים את לחם הפנים רק בשבת ומוצאי שבת, כמו כל קדשי קדשים שזמנם יום ולילה.

מאיך גיסא, משמעות לשון הרמב"ם בפירושו המשנה שצריך לאכול את לחם הפנים בשבת דווקא, אבל לשון המשנה "למחר" משמע שרק ביום ראשון בבוקר הוא לאחר זמנו.

ושמעתי להתפעל, הרי הכהן הגדול היה מקבל חמש או שש חלות מתוך לחם הפנים, וכל חלה היא שני עשרונים (פעמיים שיעור הפרשת חלה!) שזה בערך יוצא 60 חלות של אנג'ל... איך הכהן הגדול יכול היה לאכול כל כך הרבה בתוך כמה שעות? אבל באמת אין לנו תפיסה בקדושת אכילתם של הכהנים, שהרי בלא"ה אכלו אהרן ובניו בהקמת המשכן כמויות ענקיות של קרבנות, ואכמ"ל.

מקור | "על כן להתענות בו עפי נבוניו אסור"

והנה האבן עזרא מלמד אותנו בפיט "כי אשמרה שבת": רָשָׁם כְּדַת הַיּוֹם חָק אֶל סִגְנִיו | בּוֹ לַעֲרֹךְ לָחֶם פְּנִים לְפָנָיו | עַל כֵּן לְהִתְעַנּוֹת עַל פִּי נְבוֹנָיו | אֲסוּר, לְבַד מִיּוֹם כְּפֹר עֲוֹנֵי.

ומבואר, שהטעם לאיסור תענית בשבת הוא משום המצוה אל סגניו הכהנים לערוך לחם פנים בשבת, ומשמע שהיו אוכלים את לחם הפנים דוקא בשבת ולא במוצאי שבת.

אכן, מצאנו שגם אכילת שבת ויו"ט יש לה כעין תשלומין במוצאי היום, והוא במהרי"ל הלכות סוכות (הובאו עיקר הדברים בדרכי משה סו"ס תרלט): פעם אחד אמר מהר"י סג"ל אם ירדו גשמים בלילה ימתין עם סעודתו עד שיכלו גשמים ואף אם ימשך עד חצות, מכל מקום ימתין אולי יעצרו. ואז גם הוא יוצא חובת היום שעבר, מידי דהוה אשלמים שנאכלים עד חצות. עכ"ל.

ומבואר שאם ממתין עם סעודת היום עד הלילה שלאחריו בחצות, הוא

מעניין לדעת | כמה זמן אכלו את לחם הפנים

מבואר במשנה שלנו שמי שמקטיר בזיכין על מנת לאכול את לחמי הפנים למחר, הוי מחשבת פיגול. מבואר מזה שזמן אכילת לחם הפנים הוא ביום השבת עצמו ובליל מוצאי שבת.

מעניין לדעת שרבינו יונה על מסכת אבות (ה, ה) סובר שהכהנים אכלו את לחם הפנים במשך כל השבוע שלאחריו, כך הוא כותב על המשנה של ניסי בית המקדש "ולא נמצא פסול בלחם הפנים - כי ביום השבת יערכנו והיה חם בשעת הסרתו מעל השלחן כיום אשר ישימו אותו שמה כמו שנאמר (שמואל א כ"א ז') לשום לחם חם ביום הלוקח. ולא נמצא בו פסול לא ביוצא ולא בלינה שהיו צריכין אותו לאכול בשבוע שאחר השבת שהסירוהו ואם נשאר לשבוע אחרת הוא נפסל. ולא אירע להם תקלה מעולם."

מבואר שזמן אכילת לחם הפנים הוא בכל השבוע הבא! לפי זה צריך לומר שכוונת הגמרא כאן "למחר" היינו למחרת סוף זמן אכילתו, דהיינו בשבת הבאה, וכמו שאמרו חז"ל בכמה מקומות "יש מחר שהוא לאחר זמן".

תנ"ך | מתי אכל דוד המלך את לחם הפנים

והנה, רבינו יונה הביא פסוק משמואל א' להורות על חומו הניסי של לחם הפנים, אך באמת מאותה פרשה גם מבואר כשיטתו שלא נאסר הלחם בשבוע שלאחר השבת. מסופר שם על ניסת דוד מפני שאול, הוא הגיע לנוב עיר הכהנים וביקש מאחיהם הכהן הגדול לחם מפני הבולמוס שהיה פקוח נפש, ואחיהם הביא לו את הלחם הפנים שהיה חם וכו'. והנה דוד המלך הגיע לשם בוודאי ביום חול, ואיך היה שם לחם פנים מוסר? הרי א' מעולם לא נמצא פסול לינה בלחם הפנים, ב' אילו נפסל בלינה היו שורפים אותו ביום ראשון. ומשמע כדברי רבינו יונה שאפשר לאכול לחם הפנים בשבוע שלאחריו.

בנפרד בסעודה אחרת. [והרי בלא"ה יש לחם משנה ביו"ט, אבל בעינין שיהיה כל לחם מיוחד בפני עצמו] וזה כמבואר בסוגיא שלנו שהתורה הקפידה לעשותן שתי גופין. ואכמ"ל.

זוגיות | כאשר משתתפים שניים בכזית אחד - נעשים אחד

יסוד הסוגיא שלנו שלדעת רבי יוסי אם מפגל במחשבת אכילה של לחם אחד אין הלחם השני מתפגל לפי שהוא גוף אחר אבל אם הוא מערב אותם שמכל לחם יאכל חצי כזית - הרי בזה עצמו נחשבים הם כגוף אחד ונאסרים שניהם.

יש כאן לקח גדול - כאשר כל אחד בלעדי השני הוא רק "חצי", כאשר רק ביחד הם מרכיבים את ה"שלם", הרי זה עצמו גורם להם אחדות להיות דבר אחד.

דבר זה מבואר ברש"י בבראשית "והיו לבשר אחד" - "הולד נוצר על ידי שניהם, ושם נעשה בשרם אחד". במבט ראשון אין מובן, איך על ידי שהולד נוצר על ידי שניהם נעשה בשרם שלהם לאחד. אך בגמרא שלנו הדבר מתבאר כאשר נולד ילד משותף, שכל אחד נותן בו רק "חצי" וביחד נעשה הילד "שלם", זה עצמו גורם אחדות בשני שותפיו "והיו לבשר אחד".

לקח | כאשר כל אחד "מחצית" בלעדי זולתו - נוצרת אחדות

יסוד זה לימדנו תורה במצות מחצית השקל (...אוטוטו פרשת שקלים!) שיכיר האדם שהוא בלא זולתו אינו אלא חצי, אבל מאידך ידע גם את חשיבותו הגדולה - שגם זולתו בלעדיו אינו אלא מחצית, כל אדם אינו שווה בלעדי חברו, ולכן כל אחד צריך להמליך ולכבד את מעלות זולתו, וכל אחד מרגיש באחדות עם זולתו שכן יחדיו הם משלימים את תכלית הבריאה.

וורט | מדוע מונים את השקלים ולא את החצאים

הנה כתב רש"י בתחילת פרשת כי תשא 'כשתחפוץ לקבל סכום מניינם לידע כמה הם, אל תמנם לגולגלותם אלא יתנו כל אחד מחצית השקל ותמנה את השקלים ותדע מניינם'.

ויש לדקדק דלכא' הוה ליה למימר 'ותמנה את חצאי השקלים ותדע מניינם', שהרי כל אחד מביא מחצית השקל.

מקיים בזה חובת היום שעבר, כמו אכילת קרבנות. והדברים מחודשים.

אמנם נראה שעיקר כוונת האבן עזרא שאיסור תענית נובע מ"עריכת" סדרי הלחם החדשים, שכן גם כל יהודי צריך לערוך את שולחנו אשר לפני ה' בלחם וסעודה, אבל אין זה שייך לעבודת אכילת הלחמים שהוסרו מן השולחן, דו"ק בלשון הפיוט.

חינוך | איך מעירים על שיבושי זכר-נקבה

הגמרא שלנו מבדילה בין "שתיהן" - לשון נקבה, שתי החלות, לבין "שניהם" - לשון זכר, שני הכבשים.

לצערנו, רבים משתבשים בדיבורם ומחליפים לשון זכר בנקבה ולהיפך. סבא שלי, רבי דוד סומפולניסקי זצ"ל היה מתחכם להעיר על שגיאות כאלו בחיך.

פעם אחת, בילדותי, שאל אותי כמה ילדים לומדים איתי בכתה, השבתי לו: "עשרים וחמש". הוא שתק כדרכו, ואז פנה לאמי תבלחט"א והתלונן בפניה: מדוע את שולחת את מויש'לה ללמוד עם ילדות ב"בית יעקב"?? ... "למה אתה חושב שהוא לומד עם בנות?" - "כי הוא אמר לי עכשיו שבכתה שלו יש "עשרים וחמש" בנות!..."

זאת גם דוגמא כללית לדרך החינוך המיוחדת שלו, באמצעות משפטים שנונים מלאי פקחות וחיך, שהיו חודרים אל הלבבות פנימה ומשאירים רושם קבוע.

מנהג | מדוע אוכלים בשר וחלב בחג השבועות

מבואר בגמרא ששתי הלחם הכתוב עשאן גוף אחד והכתוב עשאן שתי גופים. אפשר להתייחס אליהם בשני מבטים.

והנה, ידוע מנהג ישראל לאכול מאכלי חלב בחג השבועות. מבאר הרמ"א בסימן תצ"ד: ונוהגין בכל מקום לאכול מאכלי חלב ביום ראשון של שבועות; ונ"ל הטעם שהוא כמו השני תבשילין שלוקחים בליל פסח, זכר לפסח וזכר לחגיגה, כן אוכלים מאכל חלב ואח"כ מאכל בשר וצריכין להביא עמהם ב' לחם על השלחן שהוא במקום המזבח, ויש בזה זכרון לב' הלחם שהיו מקריבין ביום הבכורים.

כלומר, כל עניין אכילת מאכלי חלב, בשביל שייאלצו להחליף את הלחם בין סעודה חלבית לסעודה בשרית ונמצאים אוכלים שתי לחמים על שולחנם שהוא במקום מזבח.

הרי לנו שיש קפידא מיוחדת להצריך שתי לחם שכל אחד מהם יגיע

מדוע ציוותה תורה למנות באופן כזה, שמונים את השלמים ואז מכפילים את החשבון ויודעים מניין בני ישראל.

אלא נראה שרצון התורה בזה שכל אחד אינו נמנה כדבר בפני עצמו, אלא כחלק מן השקלים המשותפים לו ולזולתו, וכמוש"נ בדף שלנו שכאשר שנים יוצרים יחדיו שקל אחד זהו היוצר אחדות משותפת ביניהם.

אנו לומדים כאן שכאשר מונים את הקופות מונים תחילה שקלים שלמים ואח"כ עושים החשבון שסכום בני ישראל פי שנים ממניין השקלים, וכן משמע בלשון הכתוב 'מחצית השקל בשקל הקודש, עשרים גרה השקל' דלכאור' היה לו לומר 'עשרה גרה המחצית', שהרי נצטוו על המחצית ולא על השלם, ומשמע כמוש"כ רש"י שמונים את השקלים ולא את החצאים, אלא שכל אחד ואחד נותן מחצית מן השקל הנמנה.